

Státní rozpočet

- **Deficit státního rozpočtu v prvním čtvrtletí nejnižší od roku 2009**

Hospodaření státu skončilo v 1. čtvrtletí 2012 deficitem ve výši 22,7 mld. korun, tj. 2,4 % nominálního HDP. Meziročně nižšího deficitu o 2,5 mld. korun bylo dosaženo při mírném růstu celkových příjmů (+2 %) i výdajů¹ (+0,9 %). Deficit byl nejnižší od roku 2009, kdy byl rozpočet v tomto období téměř vyrovnaný.
- **Legislativní úpravy objemové velkých daní pomohly zvýšit příjmy státního rozpočtu**

Po meziročním poklesu v 1. čtvrtletí 2011 (-1,4 %) se celkové daňové příjmy státního rozpočtu o rok později opět vrátili k mírnému růstu (+5,3 %), který byl nejvyšší za poslední čtyři roky. Zlepšilo se inkaso všech hlavních druhů daní, z toho část však byla navýšena díky administrativním opatřením. Týká se to především vyššího výběru DPH (+6,6 %) po legislativním zásahu (růst dolní sazby z 10 na 14 %) a změně parametrů rozpočtového určení daní. Ta vedla ke zvýšení podílu státního rozpočtu na celostátním výběru DPH o 2,1 p.b. (+1,2 mld. korun). Inkaso spotřebních daní stoupl o desetinu (zejména vyšším výběrem v lednu², v dubnu a květnu 2012 bylo ale i vlivem klesajících maloobchodních tržeb meziročně o více než desetinu nižší). Pozitivně na něj působilo zvýšení sazeb tabákových výrobků a nově i „solární“ daň, která zajistila šestinu meziročního přírůstku spotřebních daní. Inkaso daně z příjmů právnických osob zůstalo meziročně stejné. Naopak výběrem daní z příjmů fyzických osob získal státní rozpočet meziročně o 6,8 % více i díky zrušenému osvobození zdanění příjmů z vkladů ze stavebního spoření, naopak negativní vliv na výběr mělo zvýšení slevy na dani na dítě.
- **Meziroční pokles příjmů od EU**

Oproti růstu daňových příjmů se nedaňové příjmy nevyvíjely příznivě, především vlivem oslabených peněžních toků z rozpočtu EU (meziroční pokles příjmů o 7,4 mld. korun), i vlivem opožděných plateb některých operačních programů. K meziročně slabšímu čerpání došlo především v březnu 2012.
- **Pokračující redukce sociálních dávek vyjma důchodů...**

Celkové výdaje státního rozpočtu se po silné redukci vlivem úsporných opatření v předchozím roce (-16,5 mld. korun v 1. čtvrtletí) vrátili v 1. čtvrtletí 2012 k mírnému meziročnímu růstu (+2,6 mld. korun)⁹. Přesto byly nižší než v 1. čtvrtletí roku 2008. Za jejich růstem stojí zvýšení běžných výdajů (+2,3 %), kapitálové výdaje se snížily o osminu, proti 1. čtvrtletí 2010 o téměř třetinu. Sociální dávky představující bezmála polovinu běžných výdajů rozpočtu, meziročně stouply o 6,5 % - téměř 90 % nárůstu jde však na vrub metodické změny³. Je to zřejmé ze skutečností, že z významných sociálních dávek pokračoval pokles státní sociální podpory, nemocenské a především podpory v nezaměstnanosti, která se snížila o téměř 30 % (i když počet registrovaných uchazečů o práci se snížil pouze o 5%).
- **...vyšší výběr pojistného zabránil dalšímu prohloubení deficitu důchodového účtu**

Tyto úspory ale v součtu převážil růst klíčové položky - výdajů na důchody, které meziročně stouply o 3,7 %. Při obdobném tempu výběru pojistného si důchodový účet podržel svůj deficit ze stejného období 2011 (-13,5 mld. korun).⁴ Z ostatních běžných výdajů poklesly téměř na polovinu příspěvky na aktivní politiku zaměstnanosti, státní rozpočet naopak více zatížily neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím (+2 mld. korun), i odvody do rozpočtu EU (+2,6 mld. korun). Výdaje na platy státních zaměstnanců po loňském poklesu o desetinu mírně vzrostly (o 2,2 %), neinvestiční transfery fondům sociálního a zdravotního pojištění meziročně stagnovaly.

¹ Meziroční srovnání výdajů částečně zkresluje zálohy na regionální školství (v 1. čtvrtletí 2012 je stát uvolnil již na první čtyři měsíce roku, zatímco o rok předtím jen na 1. čtvrtletí roku). Při očištění od tohoto vlivu by celkové výdaje i schodek státního rozpočtu byly dle propočtu MF nižší o zhruba 6,5 mld. korun.

² Úprava sazeb tabákových výrobků (od 1.1.2012) vedla i k předzásobením se výrobky s nižší sazbou spotřební daně před jejím navýšením. Díky posunutí splatnosti daně došlo k jejímu zaplacení (pokladnímu plnění) až v průběhu prvního čtvrtletí roku 2012.

³ V roce 2012 dochází ke změně rozpočtování dávek pomoci v hmotné nouzi, dávek zdravotně postiženým občanům a příspěvků na péči, které nejsou již transferem územně samosprávným celkům, ale stávají se součástí rozpočtu sociálních dávek. Výše takto nově převedených dávek dosáhla podle údajů MF v prvním čtvrtletí 2012 téměř 6,4 mld. korun.

⁴ Mírný meziroční růst výběru pojistného na sociální zabezpečení je způsoben i administrativními vlivy: rozšířením počtu osob povinně nemocensky pojištěných či povinností platit pojistné i z dohod o provedení práce).

- **Pokračoval hlubší pokles kapitálových výdajů** Kapitálové výdaje pokračovaly v dlouhodobějším poklesu, meziročně se snížily o 3,3 mld. korun. V rámci kapitálových výdajů klesly investiční transfery státním fondům o 3,3 mld. korun. Naopak k meziročnímu navýšení o 1,2 mld. korun došlo u investičních výdajů na předfinancování programů s participací z rozpočtu EU.
- **Celkový hrubý státní dluh meziročně o 15 % vyšší při zrychlení tempa jeho růstu** Během 1. čtvrtletí 2012 došlo k navýšení celkového (hrubého) státního dluhu o 113,7 mld. korun (na 1 613,0 mld. korun), meziročně byl ke konci března nominálně o 15 % vyšší. V samotném 1. čtvrtletí roku 2012 narostl celkový dluh proti stejnému období předchozího roku v absolutním vyjádření téměř dvojnásobně. Celková výše státního dluhu se ve srovnání s obdobím končící konjunktury (počátek roku 2008) zvýšila již bezmála o 90 %. Za zrychleným růstem celkového státního dluhu v 1. čtvrtletí 2012 stálo především zvýšení rezervy financování (o 96,9 mld. korun).
- **Zvýšení aktivity státu na domácích i zahraničních trzích s půjčkami** Bez mála čtyři pětiny celkového dluhu státu připadaly na vnitřní zadluženost, která se za 1. čtvrtletí 2012 zvýšila o 71,3 mld. korun, tedy téměř o polovinu přírůstku realizovaného za celý předchozí rok. Na rozdíl od roku 2011 rostla i zahraniční zadluženost (během 1. čtvrtletí 2012 o 42,4 mld. korun), a to především vlivem další vlny emise desetiletých eurobondů (v objemu 2,0 mld. eur). Silnějšímu nárůstu vnější zadluženosti zabránilo mírné zhodnocování české koruny. Vnitřní zadluženost státu pak zvýšily jednak domácí střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, kterých bylo vydáno za téměř 57 mld. korun, jednak krátkodobé dluhopisy za téměř 61 mld. korun.

Zdroje dat: ČSÚ, MF ČR, ČNB, Eurostat, propočty ČSÚ.

Poslední informace ze zdrojů ČSÚ, ČNB a MPSV uváděné v této zprávě pocházejí ze dne 8. června 2012.